
A vad és gépjármű ütközéséből eredő károkért való felelősség aktuális kérdései

Károlyi Kristóf*

Jelen tanulmány a vadon élő állatok (vad) és gépjármű ütközése következtében felmerülő károkért való felelősség kérdéseit vizsgálja. A tanulmány feltárja mindazokat a körülményeket, amelyek a bírói gyakorlat szerint az vadütközésben érintett felek felelősségét megalapozhatják: a jogszabály utaló szabálya folytán a felróhatóság (vétkesség) körébe tartozó magatartásokat és a fokozott veszéllyel járó tevékenység körében felmerülő rendellenességet megalapozó körülményeket. E körben megvizsgálja a módosítás lehetséges hatásait a fennálló bírói gyakorlatra és felhívja a figyelmet a módosító szöveg lehetséges értelmezési problémáira is.

Kulcsszavak: kárfelelősség, vad, felróhatóság, rendellenesség, kár, mentesülés

Recent questions of liability for damages resulting from collisions between wild animals and motor vehicles

The paper examines the issues of liability for damage caused by collision between an animal living in the wild and a motor vehicle. The study scrutinizes all the circumstances which, according to judicial practice, give rise to the liability of the parties to the incident: the conduct falling within the scope of attributability (culpability) and responsibility for the malfunction that contributed to causing the damage. It examines the possible effects of the amendment on existing case law and draws attention to possible problems of interpretation of the amending text.

Keywords: liability, animals living in the wild, culpability, damage, relieve from liability

<https://doi.org/10.32980/MJSz.2024.1.143>

1. Állatok által okozott károk rendszere

Az állatokat a római jog „res humani iuris”, azaz emberi jog alá tartozó dolognak tekintette. Vannak olyan jogelméleti nézetek és ezekre épülő jogi szabályozás, amelyek deklarálják, hogy az állat nem dolog¹, de álláspontom szerint ezekben az

* Bírósági fogalmazó

¹ Például Osztrák Polgári Törvénykönyv 285a. §-a is” is ekképpen rendelkezik. Allgemeines bürgerliches Gesetzbuch 285a. § Begriff von Sachen im rechtlichen Sinne: „Tiere sind keine Sachen; sie werden durch besondere Gesetze geschützt. Die für Sachen geltenden Vorschriften sind auf Tiere nur insoweit anzuwenden, als keine abweichenden Regelungen bestehen.

esetekben is az állatok a polgári jog viszonyai között dolognak minősülnek és az állatokra a dolgokra vonatkozó szabályokat kell alkalmazni. A magyar jog deklarálja, hogy a dologra vonatkozó szabályokat az állatokra a természetüknek megfelelő eltéréseket megállapító törvényi rendelkezések figyelembevételével kell alkalmazni.²

Az állatokat különböző jogszabályok különbözőképpen osztályozzák.³ „Állat által okozott kárnak tekinthető minden olyan káresemény, amely valamely állat magatartásával áll okozati összefüggésben.”⁴

A tanulmány témája szempontjából különös jelentősége van a Ptk.-ban megfogalmazott állattartás körében okozott kár kérdésének, miszerint az állattartók felelőssége három tényállás alapján osztályozható.

a) Aki veszélyesnek nem minősülő állatot tart (például háziállat), az állat által másnak okozott kárért felel, kivéve, ha bizonyítja, hogy az állat tartásával kapcsolatban felróhatóság nem terheli.^{5 6}

b) Veszélyes állat tartója a veszélyes üzemi felelősség szabályai szerint felel.⁷ Veszélyes állatfajok fajtáit és egyedi tartásukra vonatkozó szabályokat külön jogszabály tartalmazza.⁸

c) Speciális szabályozás alá esik a vadkár⁹ és a vadászható állat által okozott kár.¹⁰

² Ptk. 5:14. § (3) bekezdése

³ Az 1998. évi XXVIII. törvény az állatok védelméről és kíméletéről megkülönböztet gazdasági haszon céljából tartott, igénybe vett állatokat, kutatási-kísérleti célra szolgáló állatokat, verseny- és sportcélra tartott állatokat, őrző-, védő-, mentő-, jelző-, vakvezető, rokkantsegítő és terápiás kutyákat, őrszolgálatok feladatainak ellátását szolgáló állatokat, vadászatra alkalmazott állatokat, mutatványos vagy bemutatói célra szolgáló állatokat, kedvtelésből tartott állatokat, az állatkeretekben, a vadaskertekben és a vadasparkokban élő (tenyésztő) állatokat, kóborállatokat és veszélyes állatokat.

A 1996. évi LIII. törvény a természet védelméről 11. § (4) bekezdése a vadon élő állatok között megkülönböztet vadászható és nem vadászható állatokat.

⁴ JUHÁSZ Ágnes: Az állat által okozott károk és azok megítélése a hatályos magyar polgári jogban, Publicationes Universitatis Miskolcensis Sectio Juridica et Politica, Tomus XXX/2. (2012), 482. oldal

⁵ Ptk. 6:562§ (1) bekezdése

⁶ BH1982. 46. A közúti forgalomban részt vevő állattartó az okozott kárért a közúti közlekedés szabályainak vétkes megszegése esetén felel.

⁷ Ptk. 6:562§ (2) bekezdése

⁸ 85/2015. (XII. 17.) FM rendelet a veszélyes állatfajokról és egyedek tartásának szabályairól

⁹ Vadkárról akkor beszélünk, ha gímszarvas, a dámszarvas, az őz, a vaddisznó, valamint a muflon okoz kárt a mezőgazdaságban és az erdőgazdálkodásban, továbbá, ha az őz, a mezei nyúl és a fácán okoz kárt a szőlőben, a gyümölcsösben, a szántóföldön, az erdősítésben, valamint a csemetekertben. Ezen utóbbi esetben okozott kár tíz százalékot (természetes önfenntartási érték) meghaladó része lesz az érvényesíthető kár. (Vtv. 75.§ (2) bek.)

¹⁰ A vadászható állatok körét külön jogszabály tartalmazza (79/2004. (V. 4.) FVM rendelet 1. §-a nevesíti). Vadászható állat által okozott káron a mezőgazdálkodáson és erdőgazdálkodáson kívül másnak okozott kárt kell érteni. Barta tanulmánya (BARTA Judit: A vadászható állat által okozott kárral és a vadkárral kapcsolatos néhány aktuális jogkérdés, In: Polgári Jog 2020/9-10. – Tanulmány 3. oldal) a vadászható állat (vadak) által okozott károk lehetséges körei közé a következőket sorolja:

- tárgyakban okozott károk (villanyvezeték, parkoló gépjármű, kerítés, sírok, locsolócső, öntözőrendszer, kerti bútorok, mozgó járművekkel való ütközés stb.);
- háziállatok megsebesítésével, elpusztításával okozott károk (róka által elhordott baromfi; aranszakál által megölt bárányok, újszülött borjak; vaddisznó által megsebesített, megölt kutyák stb.);
- személyi károk (vaddisznó támadások, vadütközések),
- a vadkár körébe nem tartozó növénykultúrát, továbbá kerteket, termőföldet, közterületet, futballpályát, temető sírjait stb. ért károk, vagy a vadkár körébe nem tartozó állatok által a növénykultúrában okozott károk.

A tanulmány kizárólag a vadászható állat és gépjármű ütközéséből származó kárért való felelősség kérdéseit vizsgálja. A tanulmány összehasonlító jellegű, azaz a felelősség anyagi jogi szempontú vizsgálatát végzi el akként, hogy előbb ismerteti a releváns jogszabályokat és összefoglalja a bírói gyakorlatot, elsősorban a Legfelsőbb Bíróság / Kúria eseti döntésein keresztül, majd a tanulmány feltárja a 2023. július 1. napjától bevezetett módosításokat, ugyanis a fenti naptól hatályos jogszabály-módosítás¹¹ csak a korábbi bírói gyakorlat ismeretében értelmezhető. Ennek megfelelően területi korlátok miatt a cikk nem taglalja az igényérvényesítéssel kapcsolatos jogalkalmazási problémákat, amelyek egy külön tanulmány témái is lehetnek: például az üzembentartói minőség megítélésének változása (a PK. 40. felülírása?¹²), az utasok igényérvényesítésének kérdései vagy a szívességi fuvar alatt bekövetkezett vaddal ütközés jelen témakört meghaladó felelősségi kérdése.¹³

2. Vad és gépjármű ütközésének felelősségi alakzatai 2023. július 01. előtt

2.1. A törvényi szabályozás. Vad és gépjármű ütközésének következtében keletkezett kár megtérítésére a Vtv. és Ptk. rendelkezései irányadók. A Vtv. szerint a vadászatra jogosult a vadászható állat által okozott kárért való felelősség Polgári Törvénykönyvben foglalt szabályai alapján köteles a mezőgazdálkodáson és erdőgazdálkodáson kívül másnak okozott kárt megtéríteni azzal, hogy a vadászatra jogosult ellenőrzési körén kívül eső oknak a vadászati jog gyakorlásán és a vadgazdálkodási tevékenység folytatásán kívül eső okot kell tekinteni. Továbbá kimondja, hogy a vadászható állat által okozott kárért való felelősség és a fokozott veszéllyel járó tevékenységért való felelősség találkozása esetén a Polgári Törvénykönyvnek a veszélyes üzemek találkozására vonatkozó szabályait kell alkalmazni.¹⁴

A vad és gépjármű ütközéséből eredő károkért való felelősség megállapítása céljából tehát a Vtv. a Ptk. veszélyes üzemi felelősségre vonatkozó rendelkezéseit rendeli alkalmazni. Ezen szabály alapján, ha veszélyes üzemek egymásnak okoznak kárt, az üzembentartók felróhatóságuk arányában kötelesek a másiknak okozott kárt megtéríteni. Ha a károkozás egyik félnek sem róható fel, a kárt az köteles megtéríteni, akinek fokozott veszéllyel járó tevékenysége körében a kár bekövetkezéséhez vezető rendellenesség merült fel. Ha pedig az egymásnak okozott kár mindkét fél fokozott veszéllyel járó tevékenysége körében bekövetkezett

¹¹ Vtv. 75/A. § (3) és (4) bekezdései

¹² Lásd bővebben: LÁBADY Tamás: A deliktuális felelősség fontosabb változásai az új Ptk-ban, In: Jogtudományi Közlöny, 2014/4.

¹³ Vitatott a jogirodalomban, hogy szívességi fuvar esetén felel-e a gépjármű vezetője, ha igen, mely alakzat alapján, valamint befolyásolja-e a felelősséget a vezető üzembentartói minősége. Ezen kérdésekről lásd bővebben: FUGLINSZKY Ádám: A non-cumul mint legal irritant? In: Studia in honorem Lajos Vékás (2019) 109-116.

¹⁴ 1996. évi LV. törvény a vad védelméről, a vadgazdálkodásról, valamint a vadászatról 75/A. § (1) és (2) bekezdései

rendellenességre vezethető vissza, vagy ha ilyen rendellenesség egyik félnél sem állapítható meg, kárát - felróhatóság hiányában - mindegyik fél maga viseli.¹⁵

Fontos kiemelni, hogy a Vtv. a Ptk.-nak csak a veszélyes üzemek találkozására vonatkozó szabályait rendelte alkalmazni vadászható állat és gépjármű ütközése során bekövetkezett károk felelősségi kérdéseinek elbírálására vonatkozóan. Ez azt is jelenti, hogy a felelősség alóli mentesülést nem a fokozott veszéllyel járó tevékenységi körön kívüliség¹⁶ határozza meg, hanem a Ptk. vadászható állatok által okozott károkért való felelősség szerinti mentesülési feltétel, az ellenőrzési körön kívüliség.¹⁷

Döme Attila szerint annak, hogy a vadászható állat által okozott kárért való felelősség alóli mentesüléshez az ellenőrzésen kívüliség és nem a fokozott veszéllyel járó tevékenységi körön kívüliség bizonyítása szükséges, csupán annyi a jelentősége, hogy vadászható állatok általi károkozás esetén nem veszélyes üzem működéséről van szó, annak fogalma¹⁸ nem valósulhat meg a vadászható állatok károkozása révén.¹⁹

Barta Judit szerint azonban az ellenőrzési kör nem értelmezhető a vadászatra jogosultak esetében. Mivel a vadászható állatok feletti ellenőrzés nem lehetséges, jogszabály sem ír elő ilyen kötelezettséget, ezért nem lehet meghatározni, hogy mi az ezen kívül eső körülmény, ami az ellenőrzésre jogosult által elháríthatatlan.²⁰

2.2. A bírósági joggyakorlat. A bíróságok a vad és gépjármű ütközésének felelősségi kérdéseire vonatkozóan az esetek túlnyomó többségét lefedő válaszokat alakítottak ki. Egy-egy konkrét eset megítélésénél a Ptk. rendelkezései alapján vizsgálni kell, hogy a vad és gépjármű összeütközése esetén a felek a; bármelyikét felróhatóság terheli-e, b; ha egyik felet sem terheli felróhatóság, akkor bármelyik fél fokozott veszéllyel járó tevékenysége körében a kár bekövetkezéséhez vezető rendellenesség merült-e fel.

2.2.1. Felróhatóság vizsgálata. A felróhatóság kérdése körében a bírói gyakorlat nem tesz különbséget aszerint, hogy a baleset milyen útszakaszon következett be, annak megítélése egységesnek tekinthető az összes útszakaszon. Felróhatóan jár el a fél (gépjármű vezetője vagy vadászatra jogosult), ha nem úgy jár el, ahogy az adott helyzetben elvárható.²¹ Korábban²² a jogalkotó nem taxatív módon²³ meghatározott olyan speciális tényállásokat, amelyek megvalósulása további vizsgálat nélkül is a vadászatra jogosult felróhatóságát állapította meg. Ilyennek minősült az, ha a vad gépjárművel való ütközése közvetlenül a vadászat miatt

¹⁵ 2013. évi V. törvény a Polgári Törvénykönyvről 6:539. § (1) – (3) bekezdései

¹⁶ uo. 5:535. § (1) bekezdése

¹⁷ uo. 5:563. § (2) bekezdése

¹⁸ BDT2012. 2661.

¹⁹ DÖME Attila: A vad-gépjármű ütközésből eredő kártérítési ügyek megítélése a bírói gyakorlatban az új Ptk. tükrében, In: Polgári Jog 2016/12. – Tanulmány, [16] bekezdése

²⁰ BARTA (2020) i.m. [22] bekezdése

²¹ 2013. évi V. törvény a Polgári Törvénykönyvről 1:4. § (1) bekezdése

²² 30/1997. (IV.30.) FM rendelet a vad védelméről, a vadgazdálkodásról, valamint a vadászatról szóló 1996. évi LV. törvény végrehajtásának szabályairól

²³ BDT2000. 139., BDT2001. 355.

következett be, illetve, ha a jogosult a közút száz méteres körzetébe mesterségesen telepített és működtetett vadetetővel, szózóval, szóróval, itatóval, dagonyával vagy művelt vadfölddel a vadat odaszoktatta.²⁴ Ezen szabályt azonban az Alkotmánybíróság megsemmisítette²⁵ arra hivatkozással, hogy a fenti szakasz „... olyan tényállásokat határoz meg, amelyek esetében a vadászatra jogosult magatartását felróhatónak kell tekinteni. Ez a - jogalkalmazás során mérlegelésre lehetőséget nem adó - szabály eltér a Ptk. és a Vtv. felelősségi szabályaitól és ezzel megsérti a miniszteri rendelet alkotmányos korlátainak elvét.” Ezt követően nem áll a jogalkotó rendelkezésére olyan konkrét tényállás, amely a vadászatra jogosult felróhatóságát állapítaná meg, azt a bíróságnak az általános formula alapján esetről-esetre kell vizsgálnia.

A vadászatra jogosult felróhatóságának alapja a kármegelőzési kötelezettségének²⁶ elmulasztása.²⁷ E körben elsődlegesen vizsgálandó, hogy a vadászatra jogosult vadveszélyes útszakaszra vonatkozóan kezdeményezte-e vadveszélyt jelző tábla kihelyezését, amennyiben ennek indokoltsága fennáll. Az indokoltság kérdésében való döntéshez a bíróságnak meg kell vizsgálnia az adott útszakaszt: amennyiben azt állapítja meg, hogy az útszakasz vadveszélyes²⁸, valamint vaddal való ütközés is következett már be az adott szakaszon, úgy mindenképpen indokolt a vadveszélyre figyelmeztető tábla kihelyezése.²⁹ Sőt, amennyiben a balesetek gyakorisága azt bizonyítja, hogy nem elégséges a kár megelőzése érdekében a tábla kihelyezése, úgy egyéb védelmi berendezés (pl.: védelmi kerítés) létesítése is szükséges³⁰, amelynek elmaradása megalapozhatja a vadászatra jogosult felróhatóságát, ezáltal felelősségét a bekövetkezett károk tekintetében.

A bíróság a vadveszélyt jelző tábla hiányának hatásait is vizsgálta a járművezető felelősségével kapcsolatban. Döntésében³¹ kimondta, hogy a veszélyt jelző tábla hiánya nem jelenti azt, hogy a gépjármű vezetőjének nem kell tekintettel lennie a helyszín adottságaira, ugyanis általában számolnia kell váratlanul felbukkanó akadályokkal, így azzal is, hogy az úton vad kerül a gépjármű elé, akár van ott védelmi berendezés vagy veszélyt jelző tábla, akár nincs. Ez a döntés nem mond ellen az előzőleg ismertetett döntésnek: vadveszélyes útszakaszon ki nem helyezett tábla felróható a vadászatra jogosultnak, a tábla kint léte vagy hiánya befolyásolhatja a járművezető magatartásának megítélését. Azonban a tábla hiánya sem mentesítheti a jármű vezetőjét az alól a kötelezettsége alól, hogy a helyszín adottságainak megfelelő magatartást (pl. sebesség megválasztása körében)

²⁴ 30/1997. (IV.30.) FM rendelet a vad védelméről, a vadgazdálkodásról, valamint a vadászatról szóló 1996. évi LV. törvény végrehajtásának szabályairól 58. §

²⁵ 34/2003. (VI. 19.) AB határozat

²⁶ 1996. évi LV. törvény - a vad védelméről, a vadgazdálkodásról, valamint a vadászatról 78. § (2) bekezdése

²⁷ DÖME i.m. [20] bekezdése

²⁸ BDT2000. 139.

²⁹ FÉZER Tamás: Speciális felelősségi alakzatok a Ptk.-ban In: Fézer, Havasi, Csécsy, Varga, Tóth: A kártérítési jog magyarázata, Wolters Kluwer Kft., 2019, IV. fejezet, 2. cím (online megjelenés)

³⁰ BDT1999. 28.

³¹ BDT2000. 307.

tanúsítson. Amennyiben ezt elmulasztja, úgy felróhatósága állapítható meg, amely a vadászatra jogosult felróhatósága esetén kármegosztásnak adhat helyt.³²

A fentieknek megfelelően tehát a jogalkalmazónak mind a károkozó, mind a károsult magatartását vizsgálnia kell, hogy bármelyikük felróhatóan járt-e el a gépjármű és vad ütközése bekövetkeztében. Az eseti döntés³³ kimondja, hogy amennyiben a károkozó tudja bizonyítani, hogy felróhatóság nem terheli, úgy mentesülhet a kártérítési konzekvenciák alól. Az eseti döntés „mentesülhet” kifejezése azért helytálló, mert a felróhatóság hiányának bizonyítása nem eredményezi minden esetben a kártérítési konzekvenciák alóli mentesülést, ugyanis a veszélyes üzemek találkozására irányadó rendelkezések értelmében „második lépcsőben” vizsgálandó a rendellenesség kérdése is.

2.2.2. A rendellenesség vizsgálata. A rendellenesség felléphet mind a gépjármű vezetője, mind a vadászatra jogosult oldalán. A gépjármű vezetője esetén felmerülő rendellenesség megítélése vad és gépjármű ütközése esetén nem tartalmaz specialitást a gépkocsi és gépkocsi ütközésekor vizsgálandó rendellenességhez képest. Ennek megfelelően a vezető fokozott veszéllyel járó tevékenysége körében bekövetkezett belső elháríthatatlan ok, azaz rendellenesség lehet például a hirtelen fellépő fékhiba vagy a vezető hirtelen rosszullete.³⁴ A vadászatra jogosult körében felmerülő rendellenesség megítélése esetén azonban a bírói gyakorlat szerint kulcsfontosságú szerepe van annak, hogy a káresemény milyen útszakaszon következett be: más az alkalmazandó gyakorlat abban az esetben, ha a baleset gyorsforgalmi úton, belterületi úton, valamint a fenti kategóriák egyikébe sem tartozó közúton következik be, ezért a kár bekövetkezéséhez vezető rendellenesség kérdésének vizsgálata is a fenti kategóriáknak megfelelően célszerű.

Vad és gépjármű ütközése gyorsforgalmi útnak nem minősülő úton. A bírói gyakorlat töretlen és számos döntésben³⁵ is állást foglalt abban a kérdésben, hogy a gyorsforgalmi útnak nem minősülő úton megjelenő vad a vadászatra jogosult fokozott veszéllyel járó tevékenysége körében rendellenesnek minősül-e.

A „vad a közúton helyzet” önmagában még nem rendellenes, mondja ki elvi éllal a bírósági döntés.³⁶ Az „önmagában” kifejezés arra utal, hogy többléteényállási elemek szükségesek a tényállás rendellenességként való minősítése megállapításához. Ilyen többléteényállási elem lehet például, ha a vad a természetes tartózkodási helyén kívül tartózkodik³⁷ vagy megváltozott viselkedést tanúsít.³⁸ Az a körülmény azonban, ha a vad a természetes élőhelyét átszelő úton megjelenik, keresztülmegy, az nem tekinthető a rendellenességnek és egy esetleges káresemény esetén nem alapozhatja meg a kártérítési felelősség jogalapját.³⁹

³² 2013. évi V. törvény a Polgári Törvénykönyvről 6:539. § (1) bekezdése

³³ BDT2001. 400.

³⁴ BH2005. 212.

³⁵ Pl.: BDT2000. 100., EBH2000. 198., BH2012. 13.

³⁶ BDT2000. 100.

³⁷ BDT2000. 100.

³⁸ BH2006. 150.

³⁹ BDT2000. 100.: „Nincs olyan természet adta tulajdonsága a vadnak, hogy felhagyjon az általa addig használt és bejárt terület egy részének használatával az okból, hogy azt út vágja szét.”

Egy másik bírósági döntés ugyanezt az álláspontot fogadja el és erősíti meg a joggyakorlatot annyival kiegészítve az előző döntést, hogy az önmagában „vad a közúton” helyzet rendellenességének hiánya csakis nem gyorsforgalmi úton állapítható meg. A vad gyorsforgalmi úton való megjelenésére más joggyakorlat vonatkozik, amelynek elemzésére a későbbiekben térek ki.

Ezt a szemléletmódot továbbfejlesztve tette közzé eseti döntését a Kúria⁴⁰, amelyben kimondta, hogy a vad hirtelen megjelenése közúton, amelyen vadveszélyt jelző tábla is kihelyezésre került, önmagában nem jelent a vadászatra jogosult tevékenysége körében felmerült rendellenességet. Ennek indokolásaként arra hivatkozott, hogy a legtöbb esetben, amikor a vad közúton tűnik fel, szinte minden alkalommal hirtelen, futva és féktávolságon belül jelenik meg, egyébként a baleset elkerülhető lenne vagy annak bekövetkezése a gépjármű vezetőjének felróható lenne. Amennyiben a gépjármű olyan alsóbbrendű, erdőn keresztül haladó közúton közlekedik, amely a vad természetes élőhelye és az úton vadveszélyre figyelmeztető tábla is kihelyezésre került, úgy a vadnak az úton történő, akár hirtelen bekövetkező megjelenése nem jelenti önmagában a vadászatra jogosult érdekkörében felmerült rendellenességet.

2.3. Vad és gépjármű ütközése belterületi úton. A mezőgazdasági területek és települések egyre gyorsabb növekedése a vadászható állatok életterének folyamatos csökkenése, valamint a klímaváltozás természetire gyakorolt hatásán keresztül bekövetkező egyedszám-növekedés következményeként a vadak települések belterületén egyre nagyobb számban jelennek meg és ott károkat okoznak, gépjárművel ütköznek. Az ilyen esetek felelősségi kérdései olyan új jogalkalmazási kérdések elé állította a bíróságokat, amelyek a korábbi bírói gyakorlatban nem merültek fel, a Kúriának pedig nem volt még lehetősége állást foglalni a probléma megoldását illetően⁴¹, egészen a közelmúltig.

Abban az esetben, ha a vad és gépjármű ütközése település közigazgatási belterületén következik be, akkor a gyorsforgalmi útnak nem minősülő útszakaszon vad és gépjármű ütközése által bekövetkezett káresemény megítélésére vonatkozó szabályokat kell alkalmazni azzal, hogy a bíróságnak többtelemlenként vizsgálnia kell, hogy a vad belterületen megtelepedett-e.⁴²

Abban a kérdésben, hogy egy vad megtelepedettnek minősül-e az adott település belterületén, a bíróságnak az ügy egyedi körülményeire tekintettel kell döntenie. Ebben a körben vizsgálnia kell az ütközés bekövetkeztének helyszínéhez képest az állat szokásos mozgásterét⁴³, viselkedését, vándorlási hajlandóságát arra vonatkozóan, hogy a vadászterületről történő kiváltással a vad a baleset helyszínén megjelenhetett-e. Amennyiben a bíróság az előbbi kérdésre nemleges választ fogad el, az azt jelenti, hogy a vad élettereként a település belterülete határozható meg.

⁴⁰ BH2012. 13.

⁴¹ MAKAI Krisztián: Belterületi vadak a „célkeresztben” – a vadászható állat által okozott kárért való felelősség legújabb bírói gyakorlata, Polgári jog 2022/1-2. – Jogesetelemzés, [42] bekezdése

⁴² BH2022. 44.

⁴³ uo. [8] bekezdés

Az eseti döntés kifejti, hogy amennyiben a megtéríteni kért kárt belterületen megtelepedett vadászható állat, másképpen „városi vad” okozta, abban az esetben a vadászatra jogosult nem tartozik a kárért felelősséggel. Ennek okaként a Kúria azt jelölte meg, hogy a vadászatra jogosult felelősségét megalapozó két esetkör, elsődleges a vadászterületen való károkozás, másodlagosan a vadászterületről való kiváltás, egyike sem állapítható meg belterületen megtelepedett vad esetén. A taxatív törvényi fogalom-meghatározása alapján ugyanis a település közigazgatási belterülete nem minősül vadászterületnek⁴⁴, továbbá ha a vad élőhelye belterületen van, akkor kiváltás sem történik. Ennek megfelelően nincs olyan jogi tény, amely a vadászatra jogosult kártérítési felelősségét a Ptk. 6:563 § (2) bekezdésében foglaltak alapján megalapozhatná.⁴⁵

A belterületen megtelepedett vadak által okozott károkért való felelősség kérdéseivel a jogirodalom is foglalkozott már az ezen kérdésre választ adó, hivatkozott eseti döntés előtt is. Barta Judit tanulmányában⁴⁶ - egyetértve azzal - két okra vezeti vissza, hogy a vadászatra jogosult miért mentesül a felelősség alól a fenti esetben. Egyrészt előrevetíti a Kúria indoklását arra vonatkozóan, hogy ezekben az esetekben nem történik kiváltás, mert a vad belterületen él. Másrészt véleménye szerint hiányzik a felelősségtelepítés elméleti alapja is: a vadászatra jogosultat vadászati jog illeti meg, ennek ellentételezéseképp viszont kártérítési felelősség terheli. Belterületen azonban nem gyakorolhat vadászati jogot, ennek megfelelően vadgazdálkodást sem folytathat, a vadállomány nagyságára ráhatást nem tud gyakorolni, ezért őt felelősség sem terhelheti az ilyen állatok által okozott károkért. Véleménye szerint a bíróságoknak nagy körültekintéssel kell vizsgálniuk azokat a tényeket, amelyek a vad kiváltására utaló jeleket vagy azokat a körülményeket, amelyek a vad belterületi megtelepedettségét támasztják alá, noha ezek bizonyítása sok esetben rendkívüli nehézséggel jár.

Amennyiben a vad nem belterületen telepedett meg, abban az esetben az a vadászatra jogosult tartozik felelősséggel, akinek a vadászterületéről a vad kiváltott. Speciális eset állt elő abban az ügyben⁴⁷, amelyben a vadászatra jogosult vadászterületéhez tartozó magas partfalról ugrott le egy szarvas a település közigazgatási belterületéhez tartozó közúton haladó gépjármű elé. Ebben az esetben a Legfelsőbb Bíróság kimondta, hogy a szarvas fenti cselekménye a vadászatra jogosult működési körében bekövetkezett belső elháríthatatlan oknak, rendellenességnek minősül, ennek megfelelően pedig a vadászatra jogosult felelősségét állapította meg a bekövetkezett károk tekintetében. A bíróság ítéletében vizsgálta, hogy a baleset helyszíne nem élettere a szarvasnak, a baleset helyszínén vadászat nem volt tartható, ebből következően a szarvas megjelenése és a partfalról való leugrása a település közigazgatási belterületén a vadászatra jogosultnak betudható rendellenességnek tekinthető.

⁴⁴ Vtv. 8. § (2) bekezdés a) pontja

⁴⁵ BH2022. 44. [35]-[37] bekezdései

⁴⁶ BARTA (2020) i.m. [30]-[35] bekezdései

⁴⁷ BH2006. 150.

2.4. Vad és gépjármű ütközése gyorsforgalmi úton. Speciális jogi elbírálás alá esnek a vad és gépjármű ütközésének kártérítési felelősségi kérdései, amennyiben az ütközés gyorsforgalmi úton következik be. A gyorsforgalmi út fogalma nem került a KRESZ-ben⁴⁸ meghatározásra, az jogi definícióval nem rendelkezik, de egyértelműen kijelenthető, hogy a bírói gyakorlat gyorsforgalmi utaknak az autópályákat és autóutakat tekinti.⁴⁹

Az eltérés a vad és gépjármű gyorsforgalmi útnak nem minősülő úton való ütközése esetén alkalmazandó joggyakorlattól a rendellenesség megítélése körében lép fel. Ez azt jelenti, hogy amennyiben a baleset bekövetkeztében bármelyik felet (gépjármű vezetője, vadászatra jogosult, közút kezelője) felróhatóság terheli, úgy abban az esetben a rendellenesség vizsgálatára nem kerül sor, a felelősség a bekövetkezett károkért a felróható magatartást tanúsító felet terheli. A felróhatóság megítélése kérdésében ugyanúgy alkalmazandóak az a) pontban foglaltak.

Az a) pontban foglaltakat kiegészítve külön vizsgálni kell a gyorsforgalmi út kezelőjének felelősségét. A Kkt.⁵⁰ alapján a közút kezelője köteles gondoskodni arról, hogy a közút a biztonságos közlekedésre alkalmas legyen, valamint az út kezelője a kezelői kötelezettségének megszegésével okozott kárt a polgári jog általános szabályai szerint köteles megtéríteni.⁵¹ A Legfelsőbb Bíróság elvi élel mondta ki a fentiek alapján, hogy a közút kezelője kártérítési felelősséggel tartozik, ha nem gondoskodik arról, hogy az út a biztonságos közlekedésre alkalmas legyen.⁵² Ez a közút kezelőjére speciális kötelezettség telepítését jelenti, amelynek csupán felróható megszegése alapozza meg a közút kezelőjének felelősségét, azaz akkor, ha a közút nem úgy járt el, ahogy az az adott helyzetben általában elvárható. Autópályán vad és gépjármű ütközése esetén nem állapítható meg az autópálya kezelőjének felelőssége, ha például megfelelő védőhálót helyezett ki, annak karbantartását, állapotát rendszeresen ellenőrizte, esetlegesen vadveszélyt jelző táblát helyezett el az úton. Az a tény, hogy mindezen kármegeelőző tevékenységek ellenére a vad mégis feljutott az autópályára és a kármegeelőző intézkedések nem képesek teljes mértékben visszatartani a vadakat az autópályáról, önmagában nem teremti meg az autópálya kezelőjének felelősségét, ha megállapítható, hogy a számára előírt szabályokat betartotta és feladatai teljesítése során a közútkezelőktől elvárható magatartást tanúsította. Ebben az esetben a közútkezelő jogellenes magatartást nem tanúsított, magát a felelősség alól kimentette.^{53 54}

Ha a felróhatóság egyik fél magatartása tekintetében sem kerül megállapítására, akkor a hatályos bírói gyakorlat alapján a vadnak gyorsforgalmi utakon való hirtelen felbukkanása a vadászatra jogosult fokozott veszéllyel járó tevékenysége körében bekövetkezett elháríthatatlan oknak, rendellenességnek minősül.⁵⁵ Az elvi bírósági határozat ezen döntését azzal indokolta, hogy gyorsforgalmi úton a jármű

⁴⁸ 1/1975. (II. 5.) KPM-BM együttes rendelet a közúti közlekedés szabályairól

⁴⁹ Pl.: DÖME i.m. [28] bekezdése; EBH2000. 197.

⁵⁰ 1988. évi I. törvény a közúti közlekedésről

⁵¹ 1988. évi I. törvény a közúti közlekedésről 34. § (1) bekezdése és 35. §

⁵² BH1996. 33.

⁵³ BDT2005. 1171.

⁵⁴ BH2005. 212.

⁵⁵ EBH2000. 197.

vezetőjének nem kell számolnia gyalogos vagy lassú jármű feltűnésével, ezért a többi utat lényegesen meghaladó sebességgel engedélyezett a haladása. Ennek eredménye viszont az, hogy ha mégis akadály jelenik meg az úton (például: vad), akkor az azzal való összeütközés gyakran objektíve elkerülhetetlenné válik. Ennek következtében az ilyen akadály (vad) hirtelen felbukkanása a vadászatra jogosult fokozott veszéllyel járó tevékenysége körében bekövetkezett elháríthatatlan oknak, rendellenességnek minősül és ezért a vadászatra jogosultat terheli a felelősség az így bekövetkezett kár tekintetében.⁵⁶

Ugyanezen érvelésre támaszkodva erősítette meg gyakorlatát a Legfelsőbb Bíróság⁵⁷, kiegészítve korábbi döntését azzal, hogy ha a vad megjelenése a gyorsforgalmi utakon nem a vadászatra jogosult tevékenysége körében felmerülő belső elháríthatatlan oknak minősülne és a vezetőknek vad megjelenésével számolniuk kellene, akkor a gyorsforgalmi utak értelme, a gyors haladás, kérdőjeleződne meg.⁵⁸

A fennálló bírói gyakorlat kritikáját fogalmazza meg Döme Attila, aki rámutat, „hogy a rendellenesség nem a vadászatra jogosult ellenőrzési körén belül objektíven, hanem azon kívül szubjektíven értelmeződik: a gépjárművezetők tudattartamához viszonyítva nyer megállapítást”⁵⁹. Ez azt jelenti, hogy a rendellenesség kérdését a bíróság a gépjárművezető szempontjából vizsgálja, azaz, hogy a gépjárművezető a vad viselkedését, jelenlétét rendellenesnek találhatta-e. Ezt támasztja alá az az ítélet is, amely rendellenesnek minősítette annak a szarvasnak a viselkedését, amely szarvasbőgés idején a körületekintéssel közlekedő gépjármű hátuljának ugrott⁶⁰, noha megkérdőjelezhető, hogy a minden évben esedékes párzási időszak miatti eltérő viselkedés mennyire tekinthető rendellenesnek. A rendellenesség ezen szubjektív értelmezése nem következik a törvény szövegéből, ezért Döme szerint a bírói gyakorlat „kiterjesztő jogértelmezéssel lényegében egy contra legem gyakorlatot folytatott” és folytat.⁶¹

3. Miben változtatott a jogszabály-módosítás?

3.1. A változtatás és indokolása. A Vtv. 75/A. §-a az alábbi két bekezdéssel egészült ki⁶²:(3) A (2) bekezdésben meghatározott esetben nem minősül a vadászatra jogosult felróható magatartásának vagy a tevékenységi körében előálló rendellenességnek, ha a vad az életmódjából, szokásos táplálkozási, szaporodási viselkedéséből következő helyváltoztatása miatt jelenik meg a lakott területen kívül közúton, autóúton, autópályán vagy a település belterületén, kivéve, ha a vad

⁵⁶ uo.

⁵⁷ BH2005. 212.

⁵⁸ BH2005. 212.

⁵⁹ DÖME i.m. [33] bekezdése

⁶⁰ BH2003. 237.

⁶¹ DÖME i.m. [33] bekezdése

⁶² beiktatta a 2023. évi XLIV. törvény 24. §-a

megjelenése a vadászatra jogosult tevékenységével áll okozati összefüggésben. (4) Gyorsforgalmi utat úgy kell üzemeltetni, hogy arra a vad ne jusson fel.

A jogalkotó a fenti jogszabály-változtatással nem érintette a vad és gépjármű ütközése esetén alkalmazandó Ptk.-beli veszélyes üzemek találkozására vonatkozó rendelkezések alkalmazhatóságát, ugyanakkor kiemelt tényállásokat, amelyek megvalósulása esetén a vadászatra jogosult sem felróhatóságát, sem rendellenességét nem teszi megállapíthatóvá. A jogszabály a vad életmódjából, szokásos táplálkozási, szaporodási viselkedéséből következő helyváltoztatását nem minősíti a vadászatra jogosult felróható magatartásának, illetve tevékenységi körében előálló rendellenességnek.

A jogszabályváltozás indokolása⁶³ szerint a vad viselkedését, mozgását „a táplálkozáshoz (létfenntartás), a szaporodáshoz (fajfenntartás) kötődő biológiai törvények, alapvetően ösztönök és tanult viselkedési formák határozzák meg”, ezért sem természettudományi, sem jogi alapja sincs annak a fennálló bírói gyakorlatnak, amely a vad jelenlétét az adott úttest műszaki besorolása alapján minősítette a vadászatra jogosultnak betudható felróhatóságnak vagy rendellenességnek. A vadászatra jogosult ugyanis nem "tartja" az állatot, tevékenysége nem terjed ki arra, hogy a vad természetes viselkedését befolyásolja. Az indokolás azt is megjegyzi, hogy a vadászatra jogosult felróhatósága vagy rendellenessége „kizárólag valamilyen konkrét tevékenység viszonylatában értelmezhető, konkrétan, ha a vadászatra jogosult magatartása akár aktivitása, akár mulasztása, valamilyen módon befolyásolta a vad egyébként természetes mozgását és ennek a ráhatásnak az eredményeként jelent meg a vad adott esetben úttesten, település belterületén”.

3.2. A módosítás értékelése, kritikája. A jogszabály-módosítás kétségkívül nagy hatással lesz a jogalkalmazásra, számos elvi döntés alkalmazhatósága megszűnik (pl.: BH2003.237., BH2006.150.). A módosítás következtében számos korábbi kritika meghallgatásra került (például a már említett, Döme Attila kritikája a rendellenesség szubjektív értelmezéséről), ugyanakkor álláspontom szerint az alábbi jogbizonytalanságot okozó tényezők merülhetnek fel.

Az „életmódjából, szokásos táplálkozási, szaporodási viselkedéséből következő helyváltoztatás” jogszabályszöveg a bíróság mérlegelésére bízva, mi minősül szokásos táplálkozási, szaporodási viselkedésnek, életmódnak. Ezen szövegezéssel véleményem szerint a jogalkotó egyértelműen a BH2003.237., BH2006.150. számú eseti döntések alkalmazását kívánta megszüntetni. Azonban előfordulhatnak olyan, a korábbiakban még elő nem fordult (vagy bíróság elé nem került) tényállások is, amelyek esetében problémás lehet a vad szokásos viselkedésének a meghatározása vagy éppen annak bizonyítása, hogy a vad az adott tényálláson belül életmódjának, szokásos viselkedésétől eltérően viselkedett-e és ez valamilyen külső befolyásnak betudható-e.⁶⁴ Természetesen ebben az esetben is figyelemmel kell lenni a jogszabályban meghatározott feltételre, azaz arra, hogy a vad megjelenése a

⁶³ Indokolás a Vtv. 75/A. § (3) és (4) szakaszához

⁶⁴ Hipotetikusan feltehető az a kérdés, hogy egy korábban nem vadveszélyes útszakaszon, mondjuk a városok terjeszkedése miatti élettércsökkenés következtében szokásosnak tekinthető-e a vad viselkedése akkor, ha ezen külső hatás miatt megkezdődik egyfajta elvándorlásuk, ami vadveszélyessé tehet bizonyos útszakaszokat.

vadászatra jogosult tevékenységével nem állhat okozati összefüggésben.

Problémásnak tartom és véleményem szerint bizonytalanságot okozhat a jogalkalmazásban a módosítás azon megfogalmazása, hogy „nem minősül a vadászatra jogosult felróható magatartásának vagy a tevékenységi körében előálló rendellenességnek”. Ennek oka, hogy mind a korábbi gyakorlat alapján, mind a módosítás indokolása szerint a jogalkotónak valós szándéka csupán a vadászatra jogosult tevékenysége körében felmerülő rendellenesség értékelésének megváltoztatására terjedt ki, nem pedig a felróhatóságra. A Vtv. utaló szabálya következtében a veszélyes üzemek találkozásának megfelelően „első körben” a felróható magatartást tanúsító fél viseli a kárért való felelősséget. Töretlen a bírói gyakorlat – és ezen a módosítás sem fog változtatni – abban, hogy mely magatartások minősíthetők a vadászatra jogosult magatartását felróhatónak⁶⁵. Emiatt nehezen értelmezhető álláspontom szerint az, hogy „nem minősül a vadászatra jogosult felróható magatartásának vagy a tevékenységi körében előálló rendellenességnek [...], kivéve, ha a vad megjelenése a vadászatra jogosult tevékenységével áll okozati összefüggésben.” Ami a vadászatra jogosult tevékenységével áll összefüggésben, annak szükségszerűen felróhatónak is kell lennie, hiszen az ő magatartásának, - amely körében nem úgy járt el, ahogy az az adott helyzetben általában elvárható, - a következménye a vad és gépjármű ütközése. Vitatott annak a megítélése, hogy amennyiben jogszerű vadászat során sebzett vad kerül az autóra, az a vadászatra jogosult felróhatósága vagy rendellenessége körében értékelendő. Álláspontom szerint ekkor is vizsgálni szükséges, hogy a vadászatra jogosult a vad megsebzése esetén (pl.: lövés vétlen elvétele, amely a vadat megsebzí, de nem okozza a halálát) is úgy járt-e el, ahogy az az adott helyzetben általában elvárható (pl. a vad mielőbbi befogása során). Amennyiben megállapítható, hogy az előbb feltett kérdésre nemleges a válasz, úgy a vadászatra jogosult felróhatósága, ellenkező esetben tevékenysége körében felmerülő rendellenessége állapítható meg.

A jogalkotó egymás mellé rendeli a felróhatóság és rendellenesség kategóriáját, holott ezek vizsgálatának különböző szempontból kell megtörténnie. A vadászatra jogosultat a vadászati jog ellentételezésekként kötelezettségek, például kármegelőzési kötelezettség terheli, amelynek vétkes (felróható) megszegése következtésképpen bekövetkező káresemény iránti felelősség alól nem mentesülhet. Összegezve tehát, véleményem szerint a törvényszöveg helyes, jogdogmatikailag is illeszkedő szövege a következő lenne:

(3) A (2) bekezdésben meghatározott esetben nem minősül a vadászatra jogosult tevékenységi körében előálló rendellenességnek, ha a vad az életmódjából, szokásos táplálkozási, szaporodási viselkedéséből következő helyváltoztatása miatt jelenik meg a lakott területen kívül közúton, autóúton, autópályán vagy a település belterületén⁶⁶.

A jogalkotó a Vtv. 75/A. § (3) szakaszában a település belterületét is megemlíti. A belterületen vadak által okozott károk iránti felelősség elbírálásnak kérdéseit a BH2022.44. számú eseti döntés rendezte, amely a módosítást követően szintén nem

⁶⁵ lásd: jelen tanulmány II. 2.1. fejezete.

⁶⁶ A település belterületének megemlítésével kapcsolatos probléma a következő pontban kerül tárgyalásra.

alkalmazható. Ugyanis okafogyottá válik annak vizsgálata, hogy a vad belterületen megtelepedett-e, a vadászatra jogosult felelőssége a módosítást követően csak abban az esetben állapítható meg, ha a nem belterületi vad a vadászatra jogosult felróható magatartása következtében (pl. hajtás) került a település belterületére.

A jogalkalmazásban a módosítást követően véleményem szerint a legnagyobb problémát a gyorsforgalmi úton történő vad és gépjármű ütközése következtében bekövetkező kár iránti felelősség kérdése fogja jelenteni. Egyrészt a módosítás hatálya kiterjed az autóúton, autópályán⁶⁷ történő káreseményekre, másrészt a módosítás (4) bekezdése azt tartalmazza, hogy „gyorsforgalmi utat úgy kell üzemeltetni, hogy arra a vad ne jusson fel”. Kérdésként merül fel, és az új bírói gyakorlat fogja rá a végleges választ megadni, hogy a módosítás (4) bekezdése miként értelmezendő, miért emelte ki újfent a jogalkotó. Ugyanis a Kkt. már tartalmazza, hogy a közút kezelője köteles gondoskodni arról, hogy a közút a biztonságos közlekedésre alkalmas legyen, - aminek magában kell foglalnia azt is, hogy vad nem tartózkodik a gyorsforgalmi úton - valamint azt, hogy út kezelője a kezelői kötelezettségének megszegésével okozott kárt a polgári jog általános szabályai szerint köteles megtéríteni⁶⁸. Ez a korábbi joggyakorlat alapján azt jelentette, hogy a közút kezelőjének felelőssége csak felróható magatartása esetén volt megállapítható. A kérdés, hogy a „gyorsforgalmi utat úgy kell üzemeltetni, hogy arra a vad ne jusson fel” jogszabályszoveg megalapozza-e a közút kezelőjének / üzemeltetőjének objektív felelősségét vagy továbbra is lehetősége van a közútnak a felelősség alóli exkulpációra (pl.: rendszeres útelőjárások, karbantartások, stb. révén). Véleményem szerint a helyes értelmezés az, hogy az új módosítás megalapozza a közútkezelő objektív felelősségét, hiszen a módosítás célja nem lehetett a korábbi eseti döntésekben szereplő érvelés megváltoztatása. A már kifejtetteknek megfelelően⁶⁹ a korábbi gyakorlat gyorsforgalmi úton azért tartotta a vad jelenlétét a vadászatra jogosult tevékenységi körében felmerülő rendellenességnek, mert a jármű vezetőjének nem kell számolnia gyalogos, lassú jármű vagy akadály (pl.: vad) feltűnésével, ugyanis ennek hiányában a gyorsforgalmi utak értelme, a gyors haladás, kérdőjeleződne meg⁷⁰. Mivel a jogszabály-módosítás (3) bekezdése a vad gyorsforgalmi úton való megjelenését már nem minősíti a vadászatra jogosult tevékenysége körében felmerülő rendellenességének (és felróhatóságának sem, amennyiben a tényállás a kivételszabály alkalmazását nem alapozza meg), ezért ha a közút kezelőjének felelőssége sem lenne megállapítható, úgy a gyorsforgalmi út funkciója kérdőjeleződne meg. Álláspontom szerint a jogalkotó a közút kezelője felelősségének jövőbeni, ilyen irányú megváltoztatását akarta kifejezésre juttatni azzal, hogy a (4) szakaszban külön kiemelte a közút üzemeltetőjének felelősségét. Amennyiben ilyen cél nem vezérelte volna, úgy a (4) bekezdés kodifikációja szükségtelen.

⁶⁷ A korábbi bírói gyakorlat alapján ezen két úttípus tartozott a gyorsforgalmi utak alá. Lásd bővebben: jelen tanulmány II.2.2.3. fejezete.

⁶⁸ lásd: II.2.2.3. pont

⁶⁹ uo.

⁷⁰ lásd: EBH2000.197. és BH2005. 212.

4. Összegzés

A tanulmány bemutatta és elemezte a vadászható állat és gépjármű ütközéséből származó kárért való felelősség kérdéseit, feltárta a 2023. július 01. előtt hatályos jogi szabályozást és a vonatkozó bírói gyakorlatot, valamint a módosítást követő változásokat, az azzal kapcsolatos lehetséges jogi aggályokat és annak lehetséges következményeit.

Összefoglalva kijelenthető, hogy a vadászatra jogosult magatartásának felróhatóságát a gyakorlatban egyöntetűen a kármegelőzési kötelezettségük megszegése alapozhatja meg, konkrétan a vadveszélyt jelző tábla kihelyezésének és/vagy egyéb biztonsági intézkedések megtételének elmulasztása⁷¹. Más cselekményük vagy mulasztásuk, amelyek a felróható magatartásukat megalapozná, a gyakorlatban nem merült fel ez idáig.⁷² Ez véleményem szerint a jövőben is irányadó. A vadveszélyt jelző tábla kihelyezésére vonatkozó gyakorlat a vadászatra jogosult felróhatóságát megalapozó tekintetben a tanulmányban bemutatásra került.⁷³

A vadveszélyt jelző táblák kihelyezésével szeretném felhívni a figyelmet arra a véleményem szerint korábban hibás és a jogalkalmazást nem segítő gyakorlatra, miszerint újabban a vadászatra jogosultak gyorsforgalmi utak mentén vadveszélyre figyelmeztető táblákat helyeztetnek ki.⁷⁴

A dolgozatban bemutatásra került a korábbi bírói gyakorlat arra vonatkozóan, hogy gyorsforgalmi utakon a vad megjelenése rendellenesnek számított. Ha a gyorsforgalmi út kezelőjét, valamint a vadászatra jogosultat felróhatóság nem is terhelte a vad gyorsforgalmi útra való feljutásában, annak jelenléte felróhatóság hiányában is rendellenesnek minősült és a vadászatra jogosult kártérítési felelősségét alapozta meg. Így jogi szempontból a táblák kihelyezése nem változtatott a felelősség megítélésén. Az új szabályozás tekintetében véleményem szerint szintén nincs relevanciája vadveszélyre figyelmeztető táblák gyorsforgalmi utakon való kihelyezésének, ugyanis gyorsforgalmi úton vad megjelenése a közút kezelőjének felelőssége, tekintettel arra, hogy a gyorsforgalmi utat úgy kell üzemeltetnie, hogy arra vad ne jusson fel, az új szabályozás a közút kezelőjének felelősségét objektív alapú felelősségi formává változtatta, amely korábban a felróhatóságon alapult.

A rendellenesség kérdésében azonban komoly változást hozott a jogszabály-módosítás. 2023. július 01. előtt alaposabb vizsgálatot igényelt az, ha a vad nem gyorsforgalmi úton tartózkodott vagy ilyen útról váltott ki és ebből kifolyólag történt a gépjármű és vad összeütközése. A bírói gyakorlat szerint önmagában az, ha hirtelen is jelenik meg a vad az úton, az nem minősült a vadászatra jogosult fokozott

⁷¹ BDT1999. 28.

⁷² DÖME i.m. [23] bekezdése

⁷³ lásd: a tanulmány II.2.1. pontja

⁷⁴ F. I.: Vadveszély: hajthatunk 130-cal a betáblázott M7-esen?, 2015.02.05.

<https://www.sonline.hu/kozelet-somogy/2015/02/vadveszely-hajthatunk-130-cal-a-betablazott-m7-esen/>;

RÁCZ Tamás: Vad- és kutyaveszély az autópályán, Vezess.hu, 2015.09.01.
<https://www.vezess.hu/magazin/2015/09/01/vad-es-kutyaveszely-az-autopalyan/>

veszéllyel járó tevékenysége körében felmerülő belső elháríthatatlan oknak, azaz rendellenességnek. Rendellenesség megállapítására abban az esetben kerülhetett sor, ha a vad megjelenéséhez valamilyen többlet tényállási elem társult. Ilyen lehetett például, hogy a vad nem a természetes előfordulási helyén/élőhelyén bukkant fel vagy a vad általános magatartásával nem összeegyeztethető magatartást tanúsított. A bírói gyakorlat ilyennek ítélte meg a szarvas meredek partfalról való leugrását egy ipari terület közelében⁷⁵ vagy a szarvas párzási időszakban tanúsított agresszív magatartását.⁷⁶ Ebben hozott gyökeres változást a Vtv. 75/A. § (3) bekezdése azzal, hogy a vadászatra jogosult felelősségének megállapítását kvázi csak abban az esetben teszi lehetővé, ha a károkozás a vadászatra jogosult felróható magatartásával áll okozati összefüggésben.

Egyes szerzők álláspontja szerint korábban a rendellenesség nem a vadászatra jogosult ellenőrzési körén belül objektíven, hanem a gépjárművezetők tudattartamához viszonyítva szubjektíven nyert megállapítást a bírói gyakorlatban, ami kívül esik a rendellenesség fogalmán, s ezáltal a vadászatra jogosult felelősségét túlságosan kiszélesítette és amelyre nem volt törvényi felhatalmazása⁷⁷. Jelen módosítással a jogalkotó rendezte ezt a problémát, azonban véleményem szerint a módosításban helytelenül terjesztette ezt ki a már kifejtetteknek megfelelően⁷⁸ a vadászatra jogosult felróhatóságára is.

A vizsgálat eredményeképpen problémásnak tartom és akár egy további tanulmány önálló témájaként is szolgálhat, hogy a vadászatra jogosultak nem rendelkeznek kötelező felelősségbiztosítással. Így előfordulhat és előfordulnak olyan esetek, amikor a vétlen gépjárművezető károsultaknak évekig kell várniuk, hogy a bíróság megállapítsa a vadászatra jogosult felelősségét, azonban ezt követően sem jut hozzá az őt megillető pénzüsszeghez, mert a vadászatra jogosult nem rendelkezik kellő fedezettel. Ennek hatására a károsultak helyzete jelentősen elnehezülhet. Habár a jogszabály-módosítás a vadászatra jogosult kárfelelősségének megállapíthatóságát jelentősen szűkítette, véleményem szerint akkor is egy, a vadkár alaphoz⁷⁹ hasonló jogintézmény megoldást jelenthet a jövőben is felmerülő problémára.

Irodalomjegyzék

- BARTA Judit: A vadászható állat által okozott kárral és a vadkárral kapcsolatos néhány aktuális jogkérdés, In: Polgári Jog 2020/9-10. – Tanulmány
- DÖME Attila: A vad-gépjármű ütközésből eredő kártérítési ügyek megítélése a bírói gyakorlatban az új Ptk. tükrében, In: Polgári Jog 2016/12. – Tanulmány
- FÉZER Tamás: Speciális felelősségi alakzatok a Ptk.-ban In: Fézer, Havasi, Csécsy, Varga, Tóth: A kártérítési jog magyarázata, Wolters Kluwer Kft., 2019 (online megjelenés)

⁷⁵ BH2006. 150.

⁷⁶ BH2003. 237.

⁷⁷ DÖME i.m. [33] bekezdése

⁷⁸ lásd: a tanulmány III.2.2. pontja

⁷⁹ Vtv. 81/B. §

- FUGLINSZKY Ádám: A non-cumul mint legal irritant?, In: Studia in honorem Lajos Vékás (2019) 109-116.
 - JUHÁSZ Ágnes: Az állat által okozott károk és azok megítélése a hatályos magyar polgári jogban, Publicationes Universitatis Miskolcensis Sectio Juridica et Politica, Tomus XXX/2., 2012
 - LÁBADY Tamás: A deliktuális felelősség fontosabb változásai az új Ptk-ban, In: Jogtudományi Közlöny, 2014/4.
 - MAKAI Krisztián: Belterületi vadak a „célkeresztben” – a vadászható állat által okozott kárért való felelősség legújabb bírói gyakorlata, Polgári jog 2022/1-2. – Jogesetelemzés
 - F. I.: Vadveszély: hajthatunk 130-cal a betáblázott M7-esen?, 2015.02.05. <https://www.sonline.hu/kozelet-somogy/2015/02/vadveszely-hajthatunk-130-cal-a-betablazott-m7-esen;>
 - RÁCZ Tamás: Vad- és kutyaveszély az autópályán, Vezess.hu, 2015.09.01. <https://www.vezess.hu/magazin/2015/09/01/vad-es-kutyaveszely-az-autopalyan/>
-
-